

Vannregion **Glomma**

Planprogram

for regional vannforvaltningsplan
i vannregion Glomma 2022 – 2027

Sammen for vannet

Oppdatering av regional vannforvaltningsplan
med tilhørende tiltaksprogram

Planprogram for vannregion Glomma

Vannregionmyndigheten for vannregion Glomma
Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 Sarpsborg

e-post: postmottak@ostfoldfk.no

Planprogrammet er tilgjengelig på
www.vannportalen.no/glomma

Her finner du også kontaktinformasjon og informasjon om arbeidet.

Forord

Det innledes nå en ny periode for oppdatering og justering av gjeldende regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram for vannregion Glomma. Regional vannforvaltningsplan ble godkjent i 2016 og gjelder til slutten av 2021. Oppdaterte planer og tiltaksprogram skal være gjeldende fra 2022 til 2027. Formålet med planarbeidet er at vi skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

Planprogrammet beskriver planprosessen, organisering av vannforvaltningsarbeidet, hvilke utredninger som foreslås gjennomført og behov for konsekvensutredning. Videre angir planprogrammet både forventninger til myndigheter som har rett og plikt til å delta og muligheten for andre interessenter til å medvirke med sin kunnskap og sine synspunkter til arbeidet.

Dokumentet hovedutfordringer for vannregionen inneholder oppdatert oversikt over miljøtilstand, påvirkninger, og status for gjennomføring av tiltak. Det beskriver hvilke utfordringer vi har for å nå målet i vår vannregion og hvordan vi best kan ta vare på vannet, og er derfor et viktig dokument i prosessen fram mot oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram.

Vannregionmyndigheten vil takke for bidragene fra vannområdene, fylkesmenn, fylkeskommuner og statlige sektormyndigheter underveis i arbeidet med dokumentene.

Sarpsborg 16.09.2019

Johan Edvard Grimstad
Leder av vannregion Glomma og de norske delene av vannregion Västerhavet

---

Innhold

Forord	3
Innhold	4
1. Innledning	5
2. Formålet med planarbeidet.....	7
2.1 Føringer for vannforvaltningsarbeidet	7
2.2 Rammer for arbeidet	8
3. Om planprogrammet.....	9
4. Framdriftsplan: Oversikt over arbeidet fram mot 2021	10
5. Vannregionen vår – planområdet	11
5.1 Kort beskrivelse av vannregionen	12
5.2 Endringer av vannregionen siden forrige plan	15
5.3 Samarbeid om grensekryssende vassdrag	16
6. Organisering av arbeidet i vannregionen	18
6.1 Organisering for vannregion Øst	18
6.2 Endring i vannområdeinndelingen	21
7. Virkning av vannforvaltningsplan og tiltaksprogram	23
7.1 Virkning for sektormyndigheter	23
7.2 Virkning i forhold til andre planer	24
7.3 Øvrige planer og strategier.....	24
8. Deltakelse, medvirkning og informasjon.....	26
8.1 Deltakelse i planleggingen.....	26
8.2 Medvirkning og informasjon	27
8.3 Plan for deltakelse og medvirkning	27
9. Temaer det skal arbeides med fram til høring av oppdatert vannforvaltningsplan	29
9.1 Styrke kunnskapsgrunnlaget	29
9.2 Oppdatere miljømål, unntak og tiltak	30
9.3 Kostnadsanslag og nyttebeskrivelse.....	30
9.4 Klimaendringer, klimatilpasning og flom.....	30
9.5 Drikkevann og badevann	31
9.6 Plastforurensning i arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene.....	31
10. Konsekvensutredning: hva vil planen bety?.....	32
10.1 Metodikk for konsekvensutredning	32
10.2 Problemstillinger som skal vurderes	32
11. Prioriteringer i planarbeidet og gjennomføringen av oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram	34

---

1. Innledning

Gjeldende regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram ble utarbeidet i 2015, godkjent i 2016 og gjelder til slutten av 2021. Fram mot utgangen av 2021 skal disse oppdateres og justeres for hele landet. Vi skal gjennomgå hvordan det står til med vannet, og justere planene for hvordan vi best tar vare på vannet vårt fremover. Oppdaterte planer og tiltaksprogram skal være gjeldende fra 2022 til 2027. Les mer om vannforvaltningen i Norge [her](#).

Vannforskriften fastslår at det skal utarbeides regionale vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram. Planen utarbeides som en regional plan i henhold til plan- og bygningsloven (pbl § 8.1), og følger de utredningskrav som er fastlagt i pbl § 4.1-2, samt forskrift om konsekvensutredning (KU). Fylkeskommunen (regional planmyndighet) vil være ansvarlig myndighet for plan- og KU-prosessen, og vil samarbeide med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner i planprosessen. Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak (jf. pbl § 8.3).

Som del av planprosessen gjennomføres to formelle høringer med to dokumenter i hver høring.

På høring fra 1. april til 30. juni 2019:

- Planprogram (dette dokumentet)
- Hovedutfordringer i vannregionen med vedlegg

Dokumentene ligger på www.vannportalen.no/glomma under Plandokumenter/Planperioden 2022-2027.

Planprogrammet fastsettes av alle fylkesting i vannregionen. Etter det starter arbeidet med å utarbeide forslag til oppdatert regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. Som en del av dette arbeidet vil konsekvenser for miljø og samfunn vurderes i en konsekvensutredning.

På høring fra 1. september til 31. desember 2020:

- Forslag til oppdatert regional vannforvaltningsplan, med konsekvensutredning.
- Forslag til oppdatert regionalt tiltaksprogram.

Arbeidet med å revidere og oppdatere forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer i vannregionene ledes av utpekte fylkeskommuner (vannregionmyndigheten). Alle fylkeskommuner har rollen som planmyndighet i tråd med vanlig prosedyre etter plan- og bygningsloven. Endelig vedtak av regional vannforvaltningsplan skal gjøres av alle fylkesting i vannregionen. Oppdatert vannforvaltningsplan sendes Klima- og miljødepartementet for godkjenning.

I planprogrammet finner du mer om hvordan prosessen fram mot oppdaterte planer er tenkt å foregå, hvem som er involvert, når, og opplegget for deltagelse og medvirkning. Hensikten er å gi mulighet for tidlig medvirkning, god informasjon og dialog, og forutsigbarhet for alle berørte.

Dokumentet Hovedutfordringer inneholder oppdatert oversikt over miljøtilstand, påvirkninger, og status for gjennomføring av tiltak, og er derfor et viktig dokument i prosessen fram mot oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. En felles forståelse av hva som er de viktigste utfordringene og prioriteringene vil gi et godt grunnlag for videre samarbeid om forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

I vannregion Glomma er det påvirkningene jordbruk, avløpsvann, introduserte arter og sykdommer, urban utvikling og vannkraft som er registrert flest ganger. Klimaendringene vil påvirke vannet på mange måter. Temaer som har fått mye oppmerksomhet de siste årene er plast og mikroplast, og avrenning av partikler til vannet. Det er også overordnede utfordringer knyttet til forvaltningen av vannet vårt. Tilstrekkelig med ressurser til å arbeide med vannforvaltning kan være en utfordring i mange kommuner og sektorer. Det er også prioriteringer av hvilke tiltak som skal settes inn hvor, noe som kan føre til at nødvendige tiltak ikke blir igangsatt så fort vi kunne ønske. I tillegg tar det ofte lang tid å se effekten av gjennomførte tiltak i vassdrag og kystvann.

*Plandokumenter for planperiodene 2010 – 2015 og
2016 – 2021 finner du her:*
<http://www.vannportalen.no/plandokumenter/>

På www.vannportalen.no/glomma finnes det en liste med forklaring av faglige ord og begreper i vannforvaltningen. Kunnskapsgrunnlaget kan finnes på www.vann-nett.no.

---

2. Formålet med planarbeidet

Formålet med planarbeidet er at vi skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Ifølge vannforskriften skal det utarbeides og vedtas regionale vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram med sikte på å oppfylle miljømålene.

Den regionale vannforvaltningsplanen angir miljømål for alt vann i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann. I tillegg inneholder planen oversikt over når miljømålene skal nås. Tiltaksprogrammet inneholder oversikt over forslag til tiltak for å beskytte og forbedre vannmiljøet, tiltak som må til for å nå miljømålene i vannregionen. Miljømål og forslag til tiltak er hovedinnholdet i oppdateringen som nå skal foretas.

Et viktig mål ved rulleringen av vannforvaltningsplanen er å oppdatere og forbedre kunnskapsgrunnlaget for vannregionens vannressurser. Et godt kunnskapsgrunnlag er viktig både for å kunne gjøre riktige og realistiske vurderinger av miljømål, og for å kunne fastsette tiltak som sikrer helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vann på tvers av sektorer, forvaltningsnivåer og ulike interessenter.

2.1 Føringer for vannforvaltningsarbeidet

Den helhetlige og samordnede vannforvaltningen i Norge bygger på EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet), som er gjennomført i den norske vannforskriften fra 2007. Vanndirektivet og vannforskriften legger til rette for en ambisiøs vannforvaltning, med målsetninger om bærekraftig miljøtilstand i alle vannforekomster innen fastsatte frister. Vannforskriften åpner for fristutsettelse for måloppnåelse ut fra gitte kriterier. Mindre strenge miljømål kan også aksepteres der gjennomføring av nødvendige tiltak for å oppnå god miljøtilstand ikke er forenlig med andre viktige samfunnsinteresser.

Hele Europa arbeider etter samme prinsipper og timeplan. Dette gjør det enklere å samarbeide om å ta vare på vannet i nedbørfelt som krysser landegrensene, og det gjør at vi kan lære ved å dele erfaringer og gode eksempler mellom landene. Det gir også mulighet for at landene kan sette i gang felles forskning og utvikling. I Norge samarbeider vi tett med våre nordiske naboland om vannforvaltningen, og deltar i den felles europeiske strategien for gjennomføring av vanndirektivet.

Vannforskriften¹ er hjemlet i forurensningsloven², plan- og bygningsloven³, vannressursloven⁴, og naturmangfoldloven⁵. Arbeidet med de regionale planprosessene etter vannforskriften følger i all hovedsak prinsippene og kravene i plan- og bygningsloven. I tillegg har vannforskriften egne krav som følge av vanndirektivet⁶.

Planlegging etter plan og bygningsloven og vannforskriften handler om hvordan vi skal ta vare på vannmiljøet vårt nå og i fremtiden, og hvordan alle brukere og påvirkere sammen kan bidra til dette.

Vannforskriften §1:

Formålet med denne forskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

Plan- og bygningsloven §1:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Det er viktig at staten avklarer nasjonale interesser tidlig i planprosessen, slik at vannregionmyndigheten og de øvrige aktørene i vannforvaltningsarbeidet får definert sitt handlingsrom. Den 20. mars 2019 ble nye nasjonale føringer på flere viktige områder som berører vannforvaltningen fremlagt av Klima- og miljødepartementet, disse kan lastes ned [her](#). De nasjonale føringene vil legges til grunn for det videre arbeidet med oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram.

2.2 Rammer for arbeidet

Arbeidet med regionale vannforvaltningsplaner har pågått i flere år, men vi er fortsatt bare i starten på et langsiktig arbeid for bedre vannmiljø. Det skal arbeides løpende med styrking av kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget, og med gjennomføring av miljøtiltak. Oppdaterte forvaltningsplaner skal foreligge i 2021 og 2027. Slik fortsetter arbeidet med planlegging og gjennomføring. Det er derfor viktig at dette ses på som et løpende arbeid med tilstrekkelig ressurser og stor innsats.

Det er nødvendig med langsiktighet og forutsigbarhet for å kunne nå målene i vannforskriften. Tilskuddsbasert finansiering «fra år til år», og fravær av forskriftskrav om organisering på vannområdenivå har vist seg å være en utfordring for kontinuitet og framdrift i vannforvaltningsarbeidet i flere vannregioner.

---

¹ [Vannforskriften](#)

² [Lov om vern mot forurensninger og om avfall \(forurensningsloven\)](#)

³ [Lov om planlegging og byggesaksbehandling](#)

⁴ [Lov om vassdrag og grunnvann \(vannressursloven\)](#)

⁵ [Lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\)](#)

⁶ [EUs rammedirektiv for vann \(vanndirektivet\) – konsolidert versjon](#)

---

3. Om planprogrammet

Planprogrammet beskriver planleggingen fram mot revidert og oppdatert vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. I følge Plan- og bygningsloven skal planprogrammet gjøre rede for:

- Formål med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegg for medvirkning
- Behov for utredninger

Formålet med dokumentet og høringen er derfor å klargjøre *hva* som skal *gjøres når* og *av hvem*.

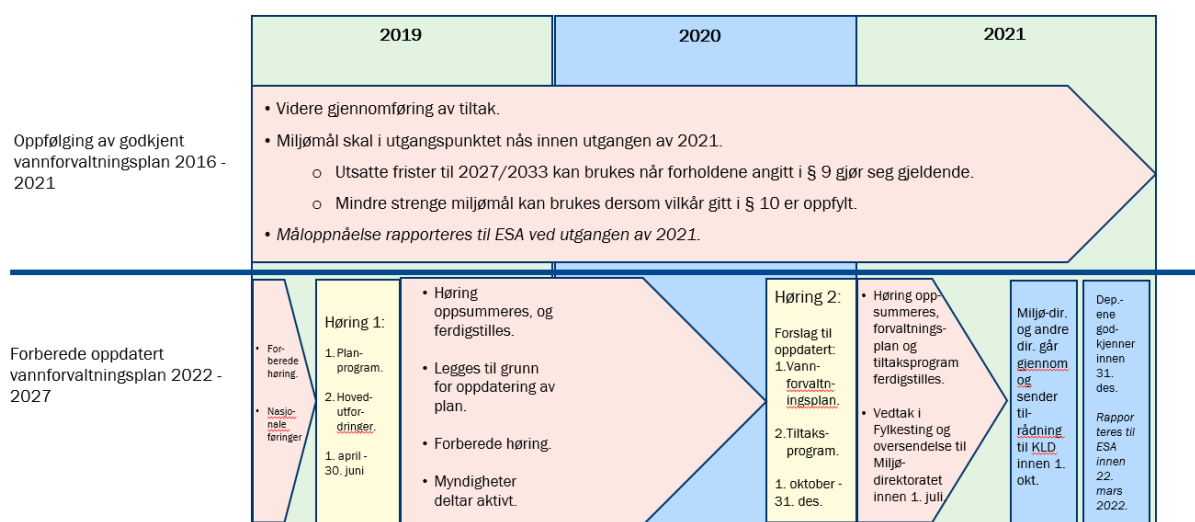
Det er et mål at alle som har en interesse for vann og vannforvaltning eller som potensielt kan påvirkes av planen, skal ha mulighet til å delta og gi innspill. En god forvaltningsplan og et godt tiltaksprogram er avhengig av at et bredt spekter av interesser og brukere av vann deltar i prosessen fram mot godkjenning av forvaltningsplanen. Vi ønsker at hele bredden av myndigheter, interesser og bransjer skal få mulighet til å delta og ha felles eierskap både til prosessen og til den endelige oppdaterte forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Høring av planprogrammet er en viktig milepæl i arbeidet fram mot oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. Utarbeidelsen og høringen skal sikre at berørte myndigheter og interesser får oversikt over aktuelle problemstillinger, og hvordan forslaget vil berøre egne interesser. Hensikten er å gi mulighet for tidlig medvirkning, god informasjon og dialog, og forutsigbarhet for alle berørte.

4. Framdriftsplan: Oversikt over arbeidet fram mot 2021

Det er laget en nasjonal framdriftsplan for arbeidet på nasjonalt nivå. Framdriftsplanen er basert på vannforskriften. Arbeidet frem mot 2022 kan deles inn i to parallelle faser. Frem mot 2022 vil vi fortsette arbeidet med å følge opp godkjent forvaltningsplan for perioden 2016-2021. Parallelt med oppfølging av gjeldende plan starter vi nå opp arbeidet med å oppdatere vannforvaltningsplan og tiltaksprogram som skal gjelde for perioden 2022-2027, figur 1.

Viktige milepæler 2019 - 2021

Figur 1. Fremdrift for oppfølging av godkjent vannforvaltningsplan 2016-2021 og fremdrift for oppdatering av vannforvaltningsplan 2022-2027. Kilde: Vannportalen

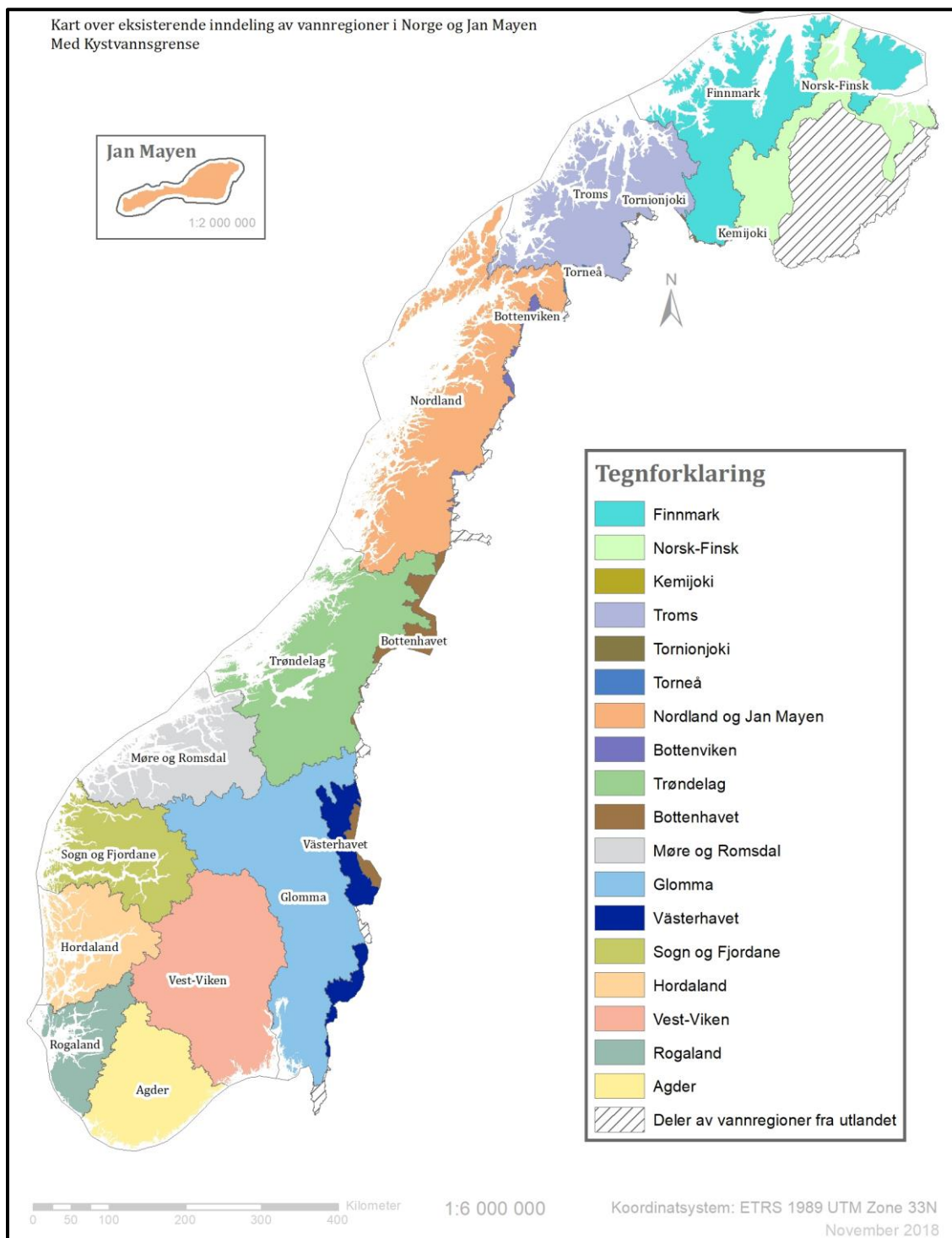
I tillegg foregår det en løpende oppdatering av kunnskapsgrunnet (overvåking, problemkartlegging, oppdatering av Vann-Nett).

Arbeidet med konsekvensutredning (KU) vil være integrert i planarbeidet, slik at planprogrammet vil inkludere program for KU, og vannforvaltningsplanen vil inkludere selve konsekvensutredningen.

Hele Europa arbeider etter de samme tidsfrister som følger av vanndirektivet, og det er derfor viktig at fristene følges opp i alle vannregioner. I kapittelet "Plan for deltakelse og medvirkning" lenger bak i dette dokumentet, ser du framdriftsplanen som foreslås for å sikre en god planprosess i vannregion Glomma og som samtidig følger de nasjonale og europeiske fristene.

5. Vannregionen vår – planområdet

Norge er delt inn i 16 vannregioner, 11 med avrenning til norsk kyst og 5 med avrenning til Sverige eller Finland. Kartet under viser inndelingen av vannregioner i Norge slik den forelå da gjeldende planer ble utarbeidet og vedtatt, figur 2.

Figur 2. Kart over inndelingen i vannregioner slik den forelå da gjeldende planer ble utarbeidet og vedtatt. Kilde: Vannportalen 15.1.2019.

5.1 Kort beskrivelse av vannregionen

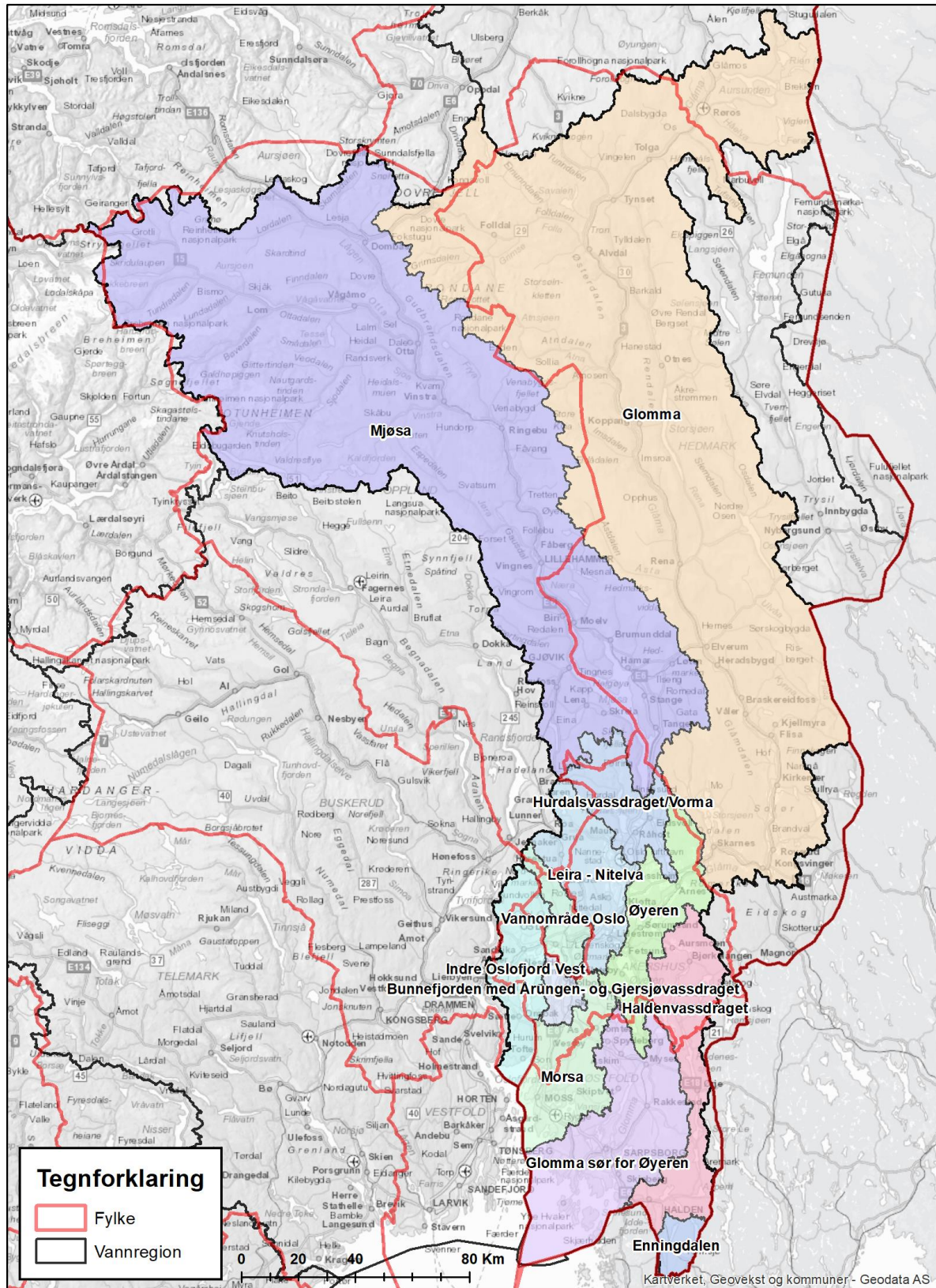
Glomma er Norges lengste elv der den strekker seg fra Glommas kilder nord for Aursunden i Sør-Trøndelag, til utløpet i Fredrikstad i Østfold. Ved siden av denne hovedgreinen nedover Østerdalen har Glomma også en solid forgreining i hele Gudbrandsdalen mot Mjøsa, landets største innsjø. Glommavassdraget med Gudbrandsdalslågen står sentralt i vannregion Glomma, men vannregionen omfatter også vassdragene øst for Oslofjorden, Hurumlandet, Indre Oslofjord, Haldenvassdraget og Enningdalselva. Det er 101 kommuner og 9 fylker som ligger helt eller delvis innenfor vannregion Glomma⁷, figur 3.

Vannregion Glomma er inndelt i 12 vannområder, tabell 1. Inndelingen i vannområder er gjort med utgangspunkt i nedbørfelt, og følger ikke administrative grenser som fylkesgrenser eller kommunegrenser. Formålet med vannområdene er å etablere hensiktsmessige enheter for arbeidet hvor berørte aktører samarbeider for å gjennomføre sine oppgaver i henhold til vannforskriften.

---

⁷ Antall kommuner og fylkeskommuner før kommune- og regionsammenslåinger

Glomma

Figur 3. Vannregion Glomma består av alle vannområder som drenerer til Glomma, vassdragene øst for Oslofjorden, Hurumlandet, og Indre Oslofjord. Kilde: Vann-Nett 15.1.2019.

Tabell 1. Oversikt over vannområdene i Vannregion Glomma, med fylker og kommuner. Uthevet skrift viser hvilken fylkeskommune som har hatt ansvar for å følge opp vannområdet i planprosessen fram til nå, og hvilket fylke som vil ha oppfølgingsrollen etter 1.1.2020.

Vannområde	Fylker 2019	Fylker fra 2020	Kommuner
Enningdalsvassdraget ¹	Østfold	Viken	Halden, Aremark
Haldenvassdraget	Akershus Østfold	Viken	Aurskog-Høland, Aremark, Halden, Marker
Glomma sør for Øyeren	Akershus Østfold	Viken	Enebakk, Askim, Spydeberg, Trøgstad, Eidsberg, Skiptvet, Rakkestad, Råde, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler
Morsa	Akershus Østfold Oslo	Viken	Frogn, Vestby, Ås, Enebakk, Ski, Spydeberg, Hobøl, Våler, Moss, Rygge, Råde, Oslo
Bunnefjorden med Årungen og Gjersjøvassdraget (PURA)	Akershus Oslo	Viken	Frogn, Nesodden, Oppegård, Oslo, Ski, Ås
Øyeren	Hedmark Akershus Østfold	Innlandet Viken	Askim, Aurskog-Høland, Eidsvoll, Enebakk, Fet, Nes, Nord-Odal, Sør-Odal, Rælingen, Spydeberg, Sørum, Trøgstad, Ullensaker
Hurdalsvassdraget / Vorma	Oppland Hedmark Akershus	Innlandet Viken	Eidsvoll, Gran, Hurdal, Nannestad, Nes, Nord-Odal, Stange, Ullensaker, Østre Toten
Leira-Nitelva	Oppland Akershus Oslo	Innlandet Viken Oslo	Fet, Gjerdrum, Gran, Jevnaker, Lunner, Lørenskog, Nannestad, Nittedal, Oslo, Rælingen, Skedsmo, Sørum, Ullensaker
Indre Oslofjord Vest	Akershus Buskerud Oslo	Viken Oslo	Asker, Bærum, Frogn, Hole, Hurum, Lier, Nesodden, Oslo, Ringerike, Røyken
Oslo	Oppland Akershus Buskerud Oslo	Innlandet Viken Oslo	Jevnaker, Lunner, Nesodden, Nittedal, Oslo, Ringerike
Mjøsa	Trøndelag Møre og Romsdal Sogn og Fjordane Oppland Hedmark Akershus	Trøndelag Møre og Romsdal Vestlandet Innlandet Viken	Lesja, Dovre, Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Øyer, Lillehammer, Gausdal, Øystre Slidre, Vang, Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange, Eidsvoll, Hurdal, Gran, Søndre Land, Nordre Land, Luster, Stryn, Stranda, Norddal, Rauma, Sunndal, Oppdal, Folldal, Stor-Elvdal, Elverum
Glomma	Trøndelag Oppland Hedmark	Trøndelag Innlandet	Holtålen, Tydal, Røros, Oppdal, Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Øyer, Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Stor-Elvdal, Rendalen, Trysil, Åmot, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal

1) Grensekryssende vassdrag.

5.2 Endringer av vannregionen siden forrige plan

Som følge av regionreformen vil det gjøres justeringer av vannregioner og vannregionmyndigheter i vannforskriften. Endringene vil tre i kraft samtidig med regionreformen fra 1. januar 2020.

Planprogram og hovedutfordringer er utarbeidet etter dagens vannregioninndeling, mens utarbeidelsen av oppdaterte vannforvaltningsplaner skal gjøres for de nye vannregionene.

Østfold, Akershus og Buskerud fylke slås sammen til Viken fylkeskommune. Dette innebærer endringer for vannregionene Vest-Viken og Glomma.

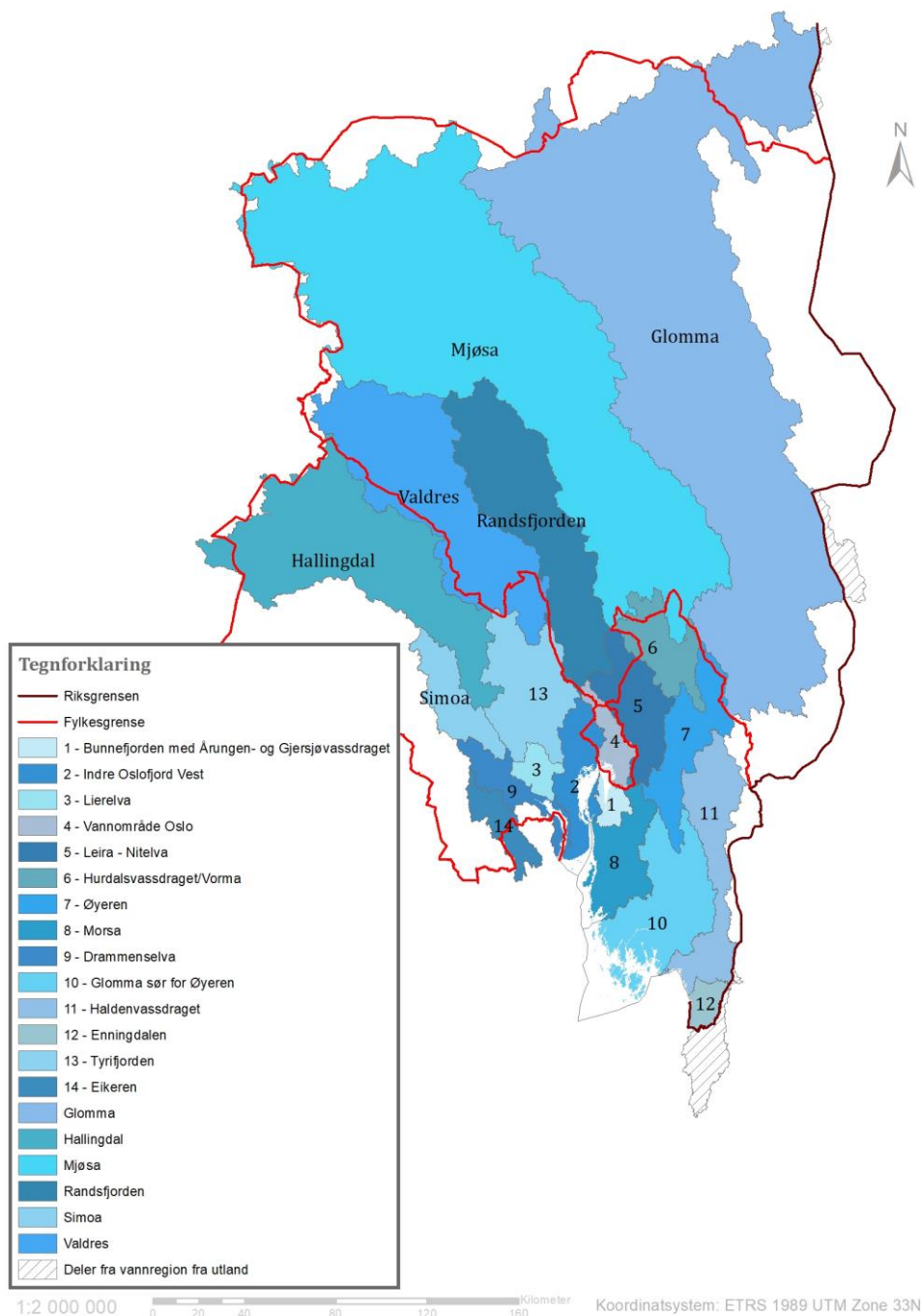
For vannregion Glomma er det med regionreformen forventet følgende endring i planområdet og navn fra 1. januar 2020:

Åtte vannområder fra vannregion Vest-Viken overføres til dagens vannregion Glomma og får navnet vannregion Øst med Viken fylkeskommune som vannregionmyndighet: Randsfjorden, Valdres, Hallingdal, Tyrifjorden, Simoa, Lierelva, Eikeren, Drammenselva / Drammensfjorden.

Vannregion Øst vil bestå av følgende fylker:

- Viken (Østfold, Akershus og Buskerud)
- Oslo
- Innlandet (Hedmark og Oppland)
- Trøndelag
- Vestfold-Telemark
- Vestland (Hordaland og Sogn og Fjordane)
- Møre- og Romsdal

Kartet under, figur 4, viser ny vannregion Øst med oversikt over tilhørende vannområder og nye fylkesgrenser.

Figur 4. Oversikt over ny vannregion Øst f.o.m 2020 med tilhørende vannområder og nye fylkesgrenser. Kilde Vann-Nett 15.1.2019.

5.3 Samarbeid om grensekryssende vassdrag

For arbeidet med grensekryssende vassdrag er strategien «Gränsvatten Norge och Sverige, Strategi för internationellt samarbete» utarbeidet. Strategidokumentet for grensevassdrag har som hovedprinsipp at vannforvaltningen i Norge og Sverige så langt det er mulig skal organiseres etter grensene til avrenningsområdene. Karakterisering, risikovurdering og klassifisering av de grensekryssende vassdragene skjer i tett dialog med svenske myndigheter. Målet er å samordne

---

miljømål, tiltak og overvåking, slik at planarbeidet fremstår som enhetlig på begge sider av riksgrensen. Strategidokumentet kan lastes ned [her](#).

Vannområde Enningdalsvassdraget har store arealer i Sverige som drenerer til Norge. Dette vannområdet er inkludert i planarbeidet for vannregion Glomma. Vannregionmyndigheten for vannregion Glomma samarbeider med vattenmyndigheten for vannregion Västerhavet om planarbeidet i dette området.

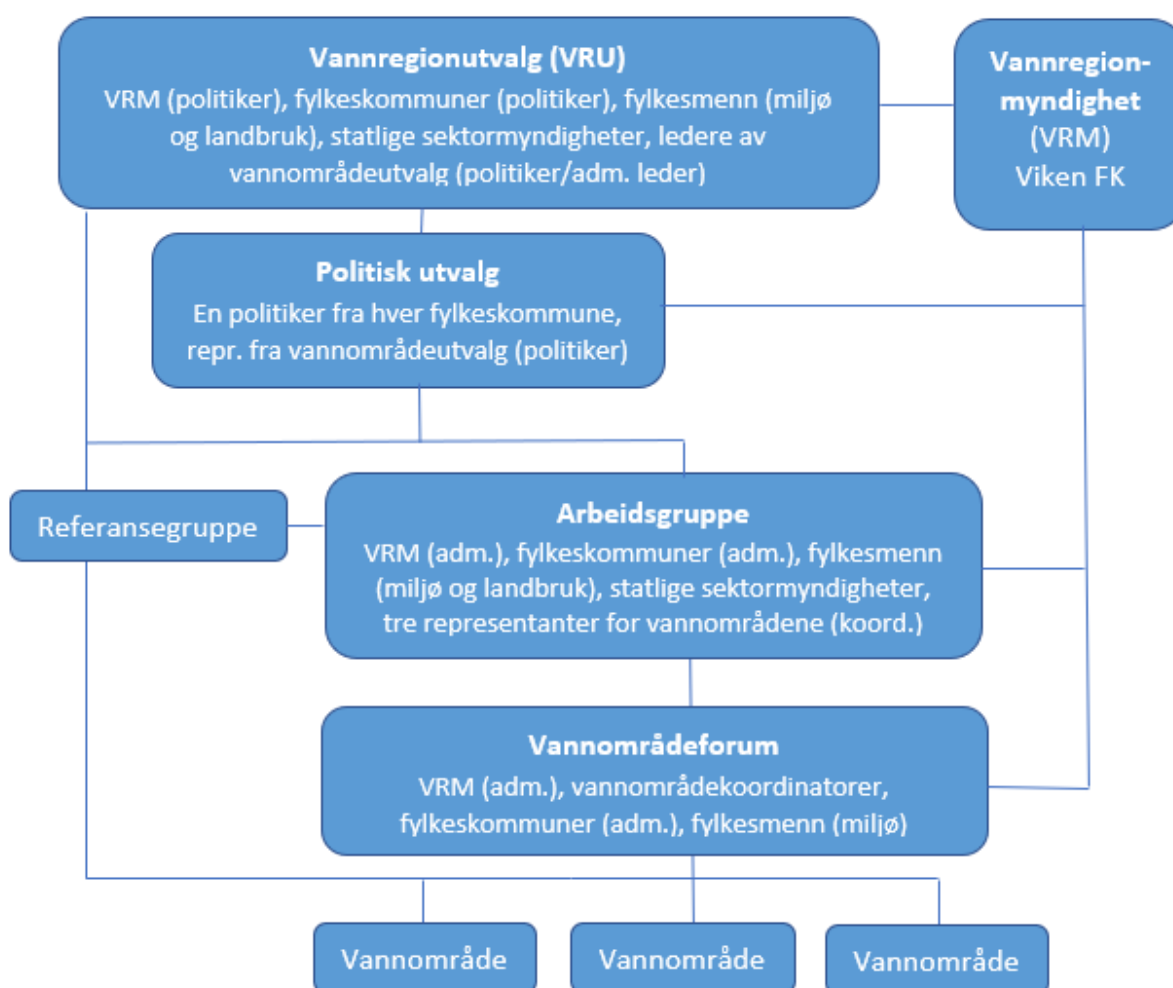
Kystvannet i vannregionen er en del av Skagerak, og påvirkes derfor av havstrømmer både fra Nordsjøen og Østersjøen, samt tilførsler av ferskvann fra elver utenfor vannregionen. Vannregion Glomma vil derfor ha interesse i å delta både i samarbeid mellom vannregionene langs Skagerakkysten og i internasjonalt arbeid for å bedre vannmiljøet i kystvannet.

6. Organisering av arbeidet i vannregionen

6.1 Organisering for vannregion Øst

Planarbeidet i vannregionen er organisert i henhold til føringene i vannforskriften. Det er opprettet et vannregionutvalg under ledelse av vannregionmyndigheten. Vannregionutvalget er den viktigste arenaen på regionalt nivå for å få til samarbeid om å utarbeide og gjennomføre en helhetlig vannforvaltningsplan. Planarbeidet er en regionalt styrt planprosess der fylkestingene er øverste planmyndighet for vedtak av planen som en regional plan etter plan og bygningsloven.

Forslag til organisering av vannregion Øst er gjeldende fra 1.1.2020 (figur 5). Viken fylkeskommune vil være vannregionmyndighet for vannregion Øst. Fellesnemda for Viken fylkeskommune har lagt til grunn at fylkeskommunen skal ha parlamentarisk styringsform. Det kan komme endringer i organiseringen av vannregionen når Viken fylkeskommunes formelle organer er på plass og de endelige delegasjonene foreligger.

Figur 5. Organisering av ny vannregion Øst (fra 1. januar 2020).

Vannregionutvalg

Vannregionutvalget (VRU) er etablert i henhold til vannforskriften og ledes av en politisk representant fra vannregionmyndigheten (VRM). VRU vil fungere som styringsgruppe for arbeidet i vannregionen. Vannregionutvalget er et samarbeidsforum bestående av politisk representant fra fylkeskommunene, representanter fra fylkesmannsembeter, statlige sektormyndigheter på ledernivå, og ledere av vannområdeutvalgene/vannområdenes styringsgrupper. Styreleder i vannområdenes styringsgrupper/vannområdeutvalg representerer alle kommunene i de respektive vannområdene i vannregionutvalget. Faste deltakere i VRU skal være navngitte og det skal utnevnes vararepresentanter. Administrative representanter fra vannregionmyndigheten og fylkeskommuner og daglig leder/koordinator i vannområdene kan delta som bisittere i VRU.

Oppgavene til vannregionutvalget er gitt i vannforskriften. Vannregionmyndigheten skal i samarbeid med vannregionutvalget revurdere og om nødvendig oppdatere miljømål, tiltaksprogram og utkast til oppdatert vannforvaltningsplan. Vannregionutvalget skal arbeide for at det oppnås enighet om utkast til forvaltningsplan og tiltaksprogram. Uenigheter kan gjengis i utkast til oppdatert plan og avklares eventuelt med endelig virkning i forbindelse med departementets godkjenning. VRU kan sette ned et mindre arbeidsutvalg (ikke vist i organisasjonskartet) som kan avklare saker/problemstillinger når det ikke er tid til å samle hele VRU. Arbeidsutvalget består av VRU leder og representanter fra VRU.

Vannregionmyndighet

Viken fylkeskommune er vannregionmyndighet (VRM) og har ansvar for å koordinere arbeidet med oppfølging av vannforskriften. VRM skal blant annet legge til rette for arbeidet som skal utføres, følge opp myndigheter som har oppgaver i henhold til vannforskriften, gjennomføre egne oppgaver og samordne de ulike bidragene i planarbeidet.

Vannregionmyndigheten skal:

- Legge til rette for/lede planarbeidet
- Opprette/lede vannregionutvalg
- I samarbeid med vannregionutvalget oppdatere miljømål, vannforvaltningsplan og tiltaksprogram
- Gi rammer og veiledning til vannområder
- Legge til rette for offentlig deltakelse og informasjon, sørge for høringer
- Legge til rette for vedtak som regional plan i fylkesting

Referansegruppe

Det skal legges til rette for medvirkning fra frivillige organisasjoner, bransjeorganisasjoner og andre interessenter gjennom en regional referansegruppe. Referansegruppen er en viktig arena for regional og lokal medvirkning. Det er viktig med informasjonsflyt mellom regional og lokale referansegrupper.

Erfaringsvis fungerer referansegruppene best lokalt i vannområdene. Vannområdeutvalgene må derfor tilrettelegge for god medvirkning og dialog med lokale interessenter i vannområdene. VRM foreslår at bransjer og organisasjoner er representert i regional referansegruppe gjennom regionale representanter, mens mindre aktører og lokallag deltar på vannområdenivå. Det er interessegruppene selv som avgjør hva som er rett fordeling mht. til deltagelse på disse to nivåene.

Politisk utvalg

Politisk utvalg med en folkevalgt representant fra hver fylkeskommune og tre politiske representanter fra vannområdeutvalgene for å styrke den politiske forankringen. Utvalget ledes av VRU-leder. Administrative representanter fra VRM, fylkeskommunene og representerte vannområder (daglig leder/koordinator) kan delta som bisittere i utvalget.

Utvalget fungerer som en arena for politisk diskusjon og samarbeid om relevante tema:

- Sette vannforvaltning på agendaen i egen etat (fylkeskommunen og kommunen som sektormyndighet)
- Løfte saker og problemstillinger av politisk karakter mot Storting og regjering
- Ved behov bistå arbeidsgruppen i dagsaktuelle saker som angår arbeidsgruppens ansvarsområder
- Gjennomgå og innstille i saker til VRU

Arbeidsgruppe

Arbeidsgruppen ledes av VRM (administrativt) og består av administrative representanter fra fylkeskommunene, fylkesmenn (landbruk og miljø) og statlige sektormyndigheter. Vannområdene er representert med tre daglige ledere/koordinatorer fra vannområdene.

De viktigste oppgavene til arbeidsgruppen er:

- Delta i utarbeidelse av vannforvaltningsplan og tiltaksprogram
- Være en regional arena for faglig diskusjon
- Gjennomgå saker som krever faglige vurderinger
- Forberedelse av saker til politisk utvalg og VRU

Etter behov kan det holdes egne temamøter (vannkraft, landbruk etc.) med relevante deltagere i arbeidsgruppen og øvrige vannområder.

Vannområdeforum

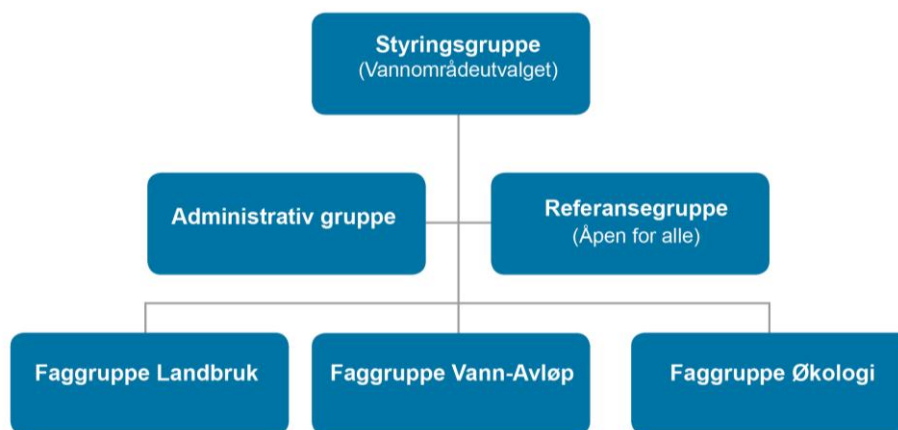
Består av VRM (administrativt), daglig leder/koordinator i vannområdene, fylkeskommuner og fylkesmenn (miljø) i vannregionen. Formålet er å sikre et møtepunkt for utveksling av erfaringer, og utarbeidelse og oppfølging av planene i vannområdene. Forumet gir innspill og uttalelser i saker til arbeidsgruppen og vannregionutvalget. Forumet er også viktig for å drøfte felles utfordringer i vannområdene.

Vannområdene

Vannområdene er en viktig samarbeidsarena for kommunenes vannforvaltning, og er vesentlige for lokal forankring og eierskap. Den lokale kunnskapen og medvirkningen i vannforvaltningsarbeidet sikres gjennom godt organiserte vannområder.

Vannområdene består i likhet med vannregionen av vannområdeutvalg (VOU) som i de fleste tilfeller ledes politisk. Utvalget fungerer som styringsgruppe for arbeidet i vannområdene. Hvert vannområde har ansatt en daglig leder/koordinator i vannområdet til oppfølging av det daglige arbeidet. Oppretting av vannområdeutvalg sikrer eierkommunenes medvirkning og forpliktelse, samt faglig

forankring og kontinuitet i arbeidet mot god vannkvalitet. Vannområdeutvalget skal også koordinere det videre tiltaksarbeidet og være en arena for kompetanseinnhenting, erfaringsinnhenting og samhandling. Videre fordeles ansvaret på vannområdets administrative gruppe, samt ulike faggrupper med fagkompetanse. I figur 6 vises et eksempel på organisering av et vannområde. De fleste vannområdene har en organisering som er tilnærmet lik dette eksempelet.

Figur 6. Eksempel på organisasjonsstruktur i et vannområde.

Nettverk for ledere av vannregionutvalgene

Det er etablert et nettverk for vannregionutvalgslederne i Norge. Nettverket er et samarbeidsforum for alle vannregionene og inngår derfor ikke i organisasjonskartet til vannregionen. Formålet med nettverket er erfaringsutveksling mellom VRU-lederne/vannregionmyndighetene i Norge og skal bidra til god samhandling og felles dialog overfor nasjonale myndigheter innen vannforvaltningen. Kommunenes Sentralforbund (KS) er en viktig samarbeidspartner inn i nettverket.

Nettverket har nedsatt et arbeidsutvalg bestående av tre VRU-ledere som koordinerer arbeidet i nettverket. Det er ønskelig med to faste møter i året i nettverket for å sikre kontinuitet i arbeidet. Videre søker nettverket møter med direktoratsgruppen og departementsgruppen for å få bedre kontakt med det statlige nivået i arbeidet.

Informasjon om organiseringen av vannforvaltningsarbeidet på nasjonalt nivå finnes [her](#).

6.2 Endring i vannområdeinndelingen

Vannområdene har hatt og vil fortsatt ha en svært viktig rolle i vannforvaltningsarbeidet. Alle vannområdene i vannregion Glomma har ansatt en daglig leder/koordinator i vannområdene som bidrar til å sikre samarbeid, kunnskap, kompetanse og forankring av arbeidet lokalt.

I løpet av planprosessen vil det bli vurdert om vannområdene Mjøsa og Glomma skal deles inn i mindre områder. Vannområdene omfatter store geografiske områder som kan føre til at kontakten mot kommunene og andre brukerinteresser ikke blir god nok. Inndeling i mindre områder kan både

---

være i form av nye vannområder eller som mer formaliserte delområder innenfor eksisterende vannområder.

Det vil også vurderes justering av vannområdegrensener i områder der en kommune har areal i flere vannområder. Deltakelse i flere vannområder med mindre arealer kan være utfordrende for kommunen fremfor å være representert i et eller to vannområder hvor hele eller det meste av kommunens areal inngår.

Eventuelle endringer av vannområdeinndeling vil bli gjort gjeldende for planperioden 2022-2027.

---

7. Virkning av vannforvaltningsplan og tiltaksprogram

I henhold til plan- og bygningsloven (§ 8.2) skal regional plan legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Dette slås også fast i vannforskriften (§ 29). Planen vil dermed kunne gi føringer for annen arealplanlegging og utbygging i regionen.

At det foreligger vedtatte og godkjente regionale vannforvaltningsplaner betyr først og fremst at:

- Planene skal legges til grunn for offentlig virksomhet i vannregionen.
- Det som hovedregel ikke skal gis tillatelse til nye inngrep eller ny aktivitet som vil medføre at miljømålet ikke nås eller at tilstanden forringes.
- Foreslåtte tiltak skal følges opp og gjennomføres slik at fastsatte miljømål kan nås innen den fristen som er satt i planen.

Vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet er ikke juridisk bindende i seg selv, men er retningsgivende for sektorenes videre arbeid med å forvalte vannressursene, og for planlegging i vannregionen.

Hovedmålet i vannforskriften er at vannforekomstene skal oppnå minst god tilstand. I tillegg til vannforskriftens hovedmål om godt vannmiljø kan det være vannforekomster der det er fastsatt strengere krav, utslippsgrenser, utfasingsmål, mål for beskyttelse eller lignende i annet regelverk. I slike tilfeller er det den strengeste bestemmelsen som gjelder.

Det vil vurderes i planprosessen om det skal fastsettes regionale planbestemmelser knyttet til den regionale vannforvaltningsplanen (plan og bygningslovens § 8.5). Forslag til planbestemmelser vil i tilfelle bli presentert i forslag til oppdatert vannforvaltningsplan og sendt på høring som en del av denne.

Arbeidet med vannforskriften vil kunne bidra til å oppfylle andre miljømål, og må sees i sammenheng med miljøkrav både nasjonalt og internasjonalt. Du kan lese mer om nasjonale og internasjonale miljømål [her](#).

7.1 Virkning for sektormyndigheter

Ansvar for oppfølgingen av vannforskriften er lagt til ulike sektormyndigheter. Dette innebærer at forvaltningsplaner og tiltaksprogram skal følges opp sektorvis og med sektorenes eksisterende virkemidler. Sektormyndighetene har ikke bare ansvar for å følge opp miljømål og tiltak, de må også sørge for informasjon og kunnskap som er viktig for arbeidet med oppdatering av planer og tiltaksprogram.

Godkjent regional vannforvaltningsplan vil inngå i grunnlaget for sektormyndighetenes saksbehandling. I sektormyndighetenes saksbehandling vil det bli foretatt ytterligere avklaringer og

---

konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om tiltaksgjennomføring blir tatt. Her vil det også legges vekt på andre hensyn enn de som er vektlagt i planen. Sektormyndighetene har derfor adgang til å fatte vedtak som ikke er i samsvar med planen.

Dersom det i oppfølgingsarbeidet blir aktuelt å fravike forutsetningen i den godkjente planen, skal vedkommende myndighet sørge for at vannregionmyndigheten er informert. Årsaken til at planen er fraveket må beskrives ved rapportering av tiltaksgjennomføring og ved neste rullering av planen.

Ved hver rullering av regional vannforvaltningsplan skal det gis en begrunnelse for at eventuelle miljømål ikke er nådd, og et sammendrag av og en begrunnelse for at eventuelle tiltak i den tidligere versjonen av forvaltningsplanen ikke er iverksatt. Der det er behov for nye virkemidler må dette synliggjøres.

I alle vannregioner er det etablert vannregionutvalg (VRU) hvor sektormyndighetene er representert. Vannregionutvalgene vil bestå med samme funksjon som tidligere også etter at ny vannforskrift har trådt i kraft.

7.2 Virkning i forhold til andre planer

Mens vannforskriftens formål begrenser seg til hvordan vi skal ta vare på vannmiljøet vårt, har plan- og bygningsloven et videre perspektiv, med mål om en bærekraftig samfunnsutvikling for oss og våre etterkommere. Det er viktig at forvaltningen av vannressursene settes inn i et samfunnsutviklingsperspektiv, der vannmiljø og andre samfunnsinteresser ses i sammenheng.

Arbeidet med vannforvaltningsplanen skal derfor sees i sammenheng med øvrig planlegging for å sikre at nødvendige koblinger er på plass og at mulige synergier blir utnyttet. Videre er det viktig at vannforvaltningsplanen også er premiss for forvaltningen etter relevant sektorlovverk, som for eksempel vernevedtak etter naturvernloven og kulturminneloven.

Det er grunnlag for å fremme innsigelse mot planforslag som er i strid med godkjent regional vannforvaltningsplan, herunder de miljømålene som planen setter, og kravene i vannforskriftens § 12 om tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep⁸.

7.3 Øvrige planer og strategier

Det er utarbeidet regionale planer og fylkeskommunale strategier for en rekke temaer innenfor vannregionen, herunder planer for klima, folkehelse, kulturminner, areal- og transportplanlegging, reiseliv, masseforflytning, vassdragsplaner og kystsoneplan. En fullstendig oversikt kan finnes på fylkeskommunenes nettsider. Flere av de regionale planene kan direkte eller indirekte ha betydning for forvaltningsplanen for vannregionen og annet arbeid etter vannforskriften. Det er ingen kjente konflikter mellom vannforvaltningsplanen og øvrige regionale planer i vannregionen.

---

⁸ [Rundskriv T-2/16 fra Klima- og miljødepartementet](#)

Klima- og miljødepartementet har bedt Miljødirektoratet utarbeide et forslag til helhetlig plan for Oslofjorden innen 1. desember 2019, "med mål om at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, restaurere viktige naturverdier, fremme et aktivt friluftsliv og ivareta det biologiske mangfoldet i fjorden". Oppdatering av forvaltningsplan og tiltaksprogram vil sees i sammenheng med dette arbeidet.

---

8. Deltakelse, medvirkning og informasjon

Medvirkning i planprosessen har et perspektiv om en "best mulig plan" og har som mål å:

- sikre gode løsninger som tar hensyn til alles behov
- legge til rette for at alle berørte og interesserte aktører kan komme til orde
- fremme kreativitet og engasjement, og være en arena for demokratisk deltakelse i lokalsamfunn
- fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag

Plan- og bygningsloven legger vekt på åpne planprosesser og like muligheter for alle til å delta i planleggingen for å få best mulige planer.

Vannforskriftens § 27 understreker også at:

"Vannregionmyndigheten skal i samarbeid med vannregionutvalget tilrettelegge for at alle interesserte gis anledning til å delta aktivt i gjennomføringen av denne forskriften og særlig ved utarbeidelse, revisjon og oppdatering av forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer".

8.1 Deltakelse i planleggingen

Alle offentlige organer har både rett og plikt til å delta i planleggingen når det berører deres saksfelt. Informasjon som kan ha betydning for planleggingen skal gis til planmyndigheten (plan- og bygningslovens § 3-2).

De har for eksempel rett til å bli varslet og få planforslag på høring. At de har plikt innebærer at de ikke kan «stille seg utenfor» planleggingen og på den måten unngå å bli forpliktet av de planene som vedtas. Planleggingen skal være en felles arena som alle relevante myndigheter skal delta i. Hvis viktige sektorer stiller seg utenfor, vil mye av verdien av planleggingen kunne falle bort.

I løpet av høsten 2018 og våren 2019 har berørte myndigheter lokalt, regionalt og nasjonalt ansvar for å delta ved å gjøre data og kunnskap om påvirkninger i egen sektor tilgjengelig i tide. Dette er viktig for at kunnskapsgrunnlaget for oppdaterte planer blir så godt som mulig når disse skal på høring annet halvår 2020. Sektormyndighetene på alle nivåer må selv kvalitetssikre beskrivelse og bruk av egne tiltak og virkemidler. Sektormyndighetene skal gå gjennom hvor langt de har kommet i tiltaksgjennomføringen, om tiltakene er tilstrekkelige for å nå miljømålene eller om det må gjennomføres andre og / eller mer omfattende tiltak. Kunnskapsgrunnlaget om tilstand, påvirkninger og tiltak skal oppdateres løpende. Sektormyndighetene må også delta i arbeidet som utføres av vannregionutvalg og lokale vannområdeutvalg når relevante temaer innen deres ansvarsområde berøres, og for å sikre at ulike sektorers påvirkninger og tiltak sees i sammenheng.

8.2 Medvirkning og informasjon

Det er et mål at alle som har en interesse for vann og vannforvaltning skal ha mulighet til å medvirke og gi innspill. En god forvaltningsplan og et godt tiltaksprogram er avhengig av at et bredt spekter av interesser og brukere av vann deltar i prosessen fram mot godkjenning av forvaltningsplanen.

Medvirkning innebærer mulighet for aktiv deltakelse fra alle.

Medvirkning foregår på ulike arenaer på lokalt og regionalt nivå. I vannregionen vår kommer vi til å legge til rette for bred medvirkning fra alle typer aktører i vannregionen. Det er mulig å påvirke hvordan medvirkningen skal legges opp løpende i prosessen med utarbeidelse av forvaltningsplan og tiltaksprogram (se plan for deltakelse og medvirkning nedenfor, tabell 2).

8.3 Plan for deltakelse og medvirkning

Deltakelse fra sektormyndigheter og medvirkning fra berørte og interesserte er viktige suksesskriterier for at oppdatert og justert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram har et godt nok kunnskapsgrunnlag, og at alle sider ved planens betydning blir tilstrekkelig belyst og tatt hensyn til.

Et viktig aspekt ved deltakelse og medvirkning er å delta i utformingen av dokumentene før de går på høring. Dette gjøres gjennom møtevirksomhet, dialog, befaringer og lignende i perioden hvor dokumentene lages. Berørte myndigheter har selv et ansvar for å delta innenfor sine ansvarsområder. Det skal legges til rette for deltakelse og medvirkning gjennom hele perioden fram mot oppdatert vannforvaltningsplan.

Tabell 2. Plan for deltagelse og medvirkning

Aktivitet	Tidsperiode	Deltagelse og medvirkning	Målgruppe
Høring av: - Planprogram - Hovedutfordringer	1. april 2019-30. juni 2019	Møter i vannområdene	Sektormyndigheter, interesseorganisasjoner, andre berørte og interesserte
Høring oppsummeres, planprogram og hovedutfordringer ferdigstilles	juli 2019- september 2019	- Møte i politisk styringsgruppe - Møte i vannregionutvalget	Vannregionmyndighet, fylkeskommunene, VRU
Vedtak av planprogram og hovedutfordringer	september 2019- oktober 2019	Møte i fylkesutvalg/fylkesting	Fylkeskommuner
Utarbeide forslag til høringsdokumenter: - Forslag til oppdatert - vannforvaltningsplan med KU - Forslag til oppdatert - tiltaksprogram	oktober 2019-april 2020	- Innhente innspill fra - sektormyndigheter - Møter i vannområdene - Temamøter - Møte i regionale og lokale referansegrupper - Møter i vannregion- utvalget - Konsekvensutredning (KU) av plan	Vannregionmyndighet, fylkeskommuner, fylkesmenn, vannområder, sektormyndigheter, interesseorganisasjoner, andre berørte og interesserte
Høring av: - Forslag til oppdatert - vannforvaltningsplan med KU - Forslag til oppdatert - tiltaksprogram	1. september 2020 – 31. desember 2020 ⁹	Høringsmøte(r)	Sektormyndigheter, interesseorganisasjoner, andre berørte og interesserte
Høring oppsummeres og endringer foreslås/ foretas	januar 2021-juni 2021	Etter behov møter i vannområdene Møte i vannregionutvalget	Vannregionmyndighet, fylkeskommuner, fylkesmenn og vannområdekoordinatorer/ledere
Vedtak av Regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram og handlingsprogram	mai 2021- juni 2021	Møte i fylkesting	Fylkeskommuner
Regional vannforvaltningsplan sendes til Klima- og miljødepartementet for godkjenning	1. juli 2021		Vannregionmyndigheten

⁹ I følge vannforskriften § 28 skal høringsperioden være på minst tre måneder. Vi foreslår 4 måneder høringsperiode for å sikre saksbehandlingsprosesser i kommunene.

---

9. Temaer det skal arbeides med fram til høring av oppdatert vannforvaltningsplan

Samtidig med at miljømålene fra vannforvaltningsplanen 2016 – 2021 skal følges opp og tiltak fra tiltaksprogrammet skal gjennomføres, skal vi undersøke hvordan det står til med vannet etter at vannforvaltningsplan og tiltaksprogram har fått virke fra 2016. I tillegg skal nødvendige vurderinger som grunnlag for konsekvensutredning gjennomføres (se neste kapittel). De viktigste temaene beskrives i dette kapitlet.

Vannregion Glomma har stor geografisk utstrekning og det er svært mange interesser knyttet til bruken av vannet, blant annet til næringsformål, fritid og rekreasjon. I en regional plan for vannforvaltning er det naturlig å søke å finne synergier mellom godt vannmiljø og viktige samfunns- og brukerinteresser. Dette vil derfor vektlegges sterkere i kommende planperiode. Viktige brukerinteresser er nærmere beskrevet i plandokumentet Hovedutfordringer i vannregionen.

9.1 Styrke kunnskapsgrunnlaget

I kunnskapsgrunnlaget til regionale vannforvaltningsplaner inngår karakterisering av elver, innsjøer, grunnvann og kystvann og vurdering av miljøpåvirkning fra menneskelig aktivitet. Hovedformålet med karakteriseringen er å få en oversikt over dagens miljøtilstand, ulike påvirkninger og å identifisere hvilke vannforekomster som ikke kommer til å oppnå miljømålene. Overvåking av miljøtilstanden gir myndighetene kunnskapsgrunnlag til å sette i gang tiltak for å bedre, vedlikeholde, eller forebygge forringelse av miljøverdier.

Målet med overvåkingen er å:

- Skaffe et godt kunnskapsgrunnlag for tiltak og politiske beslutninger
- Sikre befolkningen rett informasjon om miljøets tilstand i tråd med miljøinformasjonsloven¹⁰

Overvåkingen er langsiktig, og ofte er det behov for målinger over flere år for å kunne se en forandring som skyldes menneskelig aktivitet eller en naturlig variasjon. Det regionale overvåkingsprogrammet skal oppdateres og revideres. Vannregionmyndighetene har ansvaret for at dette blir gjort, men det er fylkesmannen som står for det faglige arbeidet i samarbeid med sektormyndighetene. Dette vil i stor grad gjøres ved at det tas ut oversikter fra Vann-Nett over ulike delprogrammer for basisovervåking og tiltaksorientert overvåking.

Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget er en kontinuerlig prosess. Kunnskap og data om vannforekomstene er samlet i [Vann-Nett](#).

---

¹⁰ Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet ([miljøinformasjonsloven](#))

9.2 Oppdatere miljømål, unntak og tiltak

I arbeidet med oppdatering av vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene skal miljømål og beskyttende, forbedrende og restaurerende tiltak i gjeldende plandokumenter gjennomgås for å se om vi må justere miljømålene og tiltakene. Er vi nærmere å nå miljømålene? Trengs det andre eller flere tiltak for å beskytte, forbedre eller restaurere vannmiljøet? Har det oppstått uforutsette hendelser som har påvirket vannforekomstene? Har vi mer eller ny kunnskap som kommer til nytte i vannforvaltningsarbeidet? Virker tiltakene slik vi hadde tenkt?

9.3 Kostnadsanslag og nyttebeskrivelse

Et viktig mål i oppdateringen av vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene er å få en bedre oversikt over de økonomiske og administrative konsekvensene ved planene enn i den første planperioden. Dette gjelder også fordelingsvirkninger av vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene mellom sektorer. I neste planperiode ønsker vi at alle sektormyndigheter bidrar med kostnadsanslag for tiltakene som er foreslått i planene. Nyten ved å gjennomføre tiltak er et viktig element for å vise forbedringene vi ønsker å oppnå.

Sektormyndighetene har ansvar for å ivareta de økonomiske vurderingene innen sine respektive ansvarsområder, slik at de neste planene og tiltaksprogrammene gir en bedre framstilling av både nytten ved å gjennomføre vannmiljøtiltak og anslåtte kostnader for tiltakene. Dette arbeidet er koblet til oppdateringen av tiltaksprogrammene.

9.4 Klimaendringer, klimatilpasning og flom

Vi får stadig mer kunnskap om klimaendringer og konsekvensene av disse. På www.klimatilpasning.no står følgende om vannforvaltning:

"I Norge handler klimaendringene mye om endringer i vann. Det er derfor svært viktig at gjennomføringen av arbeidet med vannforvaltning også tar hensyn til at klimaet vårt er i endring. Mer nedbør (spesielt vinternedbør) vil forsterke avrenning av næringssalter, som igjen vil kunne øke planktonproduksjon. Samtidig kan løst organisk karbon (DOC) også øke med økende nedbør, noe som gir mindre produksjon på grunn av svekket lysinnstråling ned i vannet. Denne økte absorpsjonen av lys bidrar samtidig til økt temperatur i vannet.

I elver og mindre innsjøer vil også endringer i nedbør og lufttemperatur ha betydning for vannføringen og temperaturen i vannet. Summen av disse effektene vil ha betydning for den økologiske tilstanden for ferskvann. I tillegg vil klimaendringene kunne gi økte skader fra overvann, sørpeskred, flomskred, kvikkleireskred og stormflo. I vannforvaltningen er det nødvendig å ta hensyn til disse effektene.

Vurderinger av klimaendringer og klimatilpasning skal inn i alle faser av arbeidet med vannforskriften, både i vurdering av påvirkning, miljømåloppnåelse og i tiltaksarbeidet".

I tillegg skal vannforvaltningsplanene omtale områder med flomrisiko, og tiltak for å begrense denne.

Det er laget et planhjul som viser hvordan vi skal jobbe med klimaendringer og klimatilpasning i arbeidet etter vannforskriften. Planhjulet finner du [her](#).

9.5 Drikkevann og badevann

I arbeidet med oppdatering av vannforvaltningsplanene skal drikkevann og badevann prioriteres som viktige temaer. Ifølge vannforskriften skal det etableres en oversikt over beskytta områder som viser alle vannforekomster som har status som beskyttet etter sektorlovverk, inkludert områder utpekt for drikkevann eller rekreasjonsformål (vannforskriftens § 16). Drikkevannskilder skal beskyttes slik at omfanget av rensing ved produksjon av drikkevann reduseres (vannforskriftens § 17).

Les mer om drikkevann og badevann [her](#).

9.6 Plastforurensning i arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene

Miljødirektoratet skal i løpet av 2019 foreslå hvordan plastforurensning skal inkluderes i arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene. I arbeidet skal det vurderes hvordan vannregionene og sektormyndighetene skal håndtere forsøpling av kyst- og fjordsystemene. Forsøpling vil som oftest ikke ha direkte betydning for miljøtilstand etter vannforskriftens klassifiseringssystem, med mindre det er snakk om søppel som lekker miljøgifter til vannet. Fysisk søppel i kyst- og fjordområdene oppleves likevel på generelt grunnlag som en økende miljøutfordring tilknyttet vannforvaltningen, både fordi det er skjemmaende og fordi det kan påvirke levende organismer i kystvann på ulikt vis.

---

10. Konsekvensutredning: hva vil planen bety?

Hva vil vannforvaltningsplanen bety for miljø og samfunn? Hvor langt vil vannforvaltningsplanen bringe oss i retning av bedre beskyttelse og forbedring av vannmiljøet? Hva vil planen bety for arealbruk og virksomhet innen viktige sektorer/næringer? For å få oversikt over dette vil vi arbeide fram en konsekvensutredning (KU) som del av arbeidet med å lage planen. Konsekvensutredning av de regionale vannforvaltningsplanene følger av KU-forskriften § 6 a.

Vannforvaltningsplanen er en overordnet plan for hele vannregionen. Konsekvensutredningen skal derfor begrenses til å redegjøre for virkningene planen kan få på et overordnet nivå. Hensikten er å gi informasjon som har betydning når det skal besluttes om vannforvaltningsplanen. En konsekvensutredning er et nyttig arbeidsverktøy som bidrar til en ryddig og god planprosess.

Konsekvensutredningens innhold og omfang skal tilpasses den aktuelle planen eller tiltaket, og være relevant for de beslutninger som skal tas (KU-forskriftens § 17). Konsekvensutredningen skal også ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. For regionale planer kan konsekvensutredningen begrenses til å redegjøre for virkningene planen kan få på et overordnet nivå (KU-forskriftens § 18).

10.1 Metodikk for konsekvensutredning

Konsekvensutredningen skal beskrive null-alternativet. Dette innebærer å beskrive dagens miljøtilstand og forventet videre utvikling av denne dersom vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres. Konsekvensutredningen skal også vurdere forventede virkninger for ulike relevante tema ved gjennomføring av vannforvaltningsplanen. Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes.

Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. Les mer om forslag til hvordan jobbe med alternativer og konsekvenser [her](#).

10.2 Problemstillinger som skal vurderes

KU-forskriftens § 21 gir en oversikt over tema som bør vurderes i en konsekvensutredning. Basert på at planen er en overordnet regional plan, vurderes det at følgende tema bør inngå i planens konsekvensutredning:

- Vesentlige virkninger for nasjonalt og internasjonalt fastsatte miljømål, naturmangfold, forurensing og økosystemtjenester, med særlig fokus på måloppnåelse for vannmiljøet i 2027.
- Vesentlige virkninger for relevante sektorer/næringer som kommuner, miljøforvaltning, vannkraft, landbruk, akvakultur og transport.

-
- Vesentlige virkninger for helse, friluftsliv, landskap og kulturminner, samt samisk natur- og kulturgrunnlag der dette er relevant.
  - Vesentlige virkninger knyttet til klimaendring, flom og klimatilpasning.
  - Sammenhengen med andre nasjonale, regionale og lokale planer.
  - Eventuelle virkninger ut over landegrensene skal også beskrives kort.

Temaene skissert ovenfor er ikke utfyllende. En fullstendig liste over tema er angitt i KU-forskriftens § 21. Den endelige konsekvensutredningen vil inngå i planbeskrivelsen i selve vannforvaltningsplanen når den går på høring høsten 2020. Her vil det være viktig å huske på å unngå for omfattende beskrivelser, og at for regionale planer kan konsekvensutredningen begrenses til å redegjøre for virkningene planen kan få på et overordnet nivå.

---

11. Prioriteringer i planarbeidet og gjennomføringen av oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram

Vannforskriften gir oss rammer for helhetlig vannforvaltning i form av miljømålene, tidsfristene, verktøyet og planprosessen. Lovverket vårt gir oss de juridiske virkemidlene for å forbedre og beskyttet vannet vårt. Vi deler derfor tiltakene som skal gjennomføres inn i grunnleggende og supplerende tiltak. Grunnleggende tiltak skal gjennomføres i henhold til sektorlovverk. Supplerende tiltak gjennomføres hvis grunnleggende tiltak ikke er tilstrekkelige for å nå miljømålene. Det vil si at det er målene i vannforskriften som utløser de supplerende tiltakene.

Vannforskriften har som mål å sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene (§ 1). Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand (§ 4). Det betyr at miljøtiltak ikke bare er aktuelle i vannforekomster der tilstanden i dag er dårligere enn god, men også som forebyggende tiltak for å beskytte vannforekomster som har god tilstand i dag men er utsatt for påvirkninger som på sikt kan føre til forringelse.

Vannforskriftens § 13 forklarer forholdet til annet lovverk slik: *Hvis det i eller i medhold av annet regelverk er fastsatt strengere krav, utslippsgrenser, utfasingsmål, mål for beskyttelse eller lignende, enn det som følger av denne forskriften, skal den strengeste bestemmelsen legges til grunn.* Det betyr at selv om tilstanden i en vannforekomst er god eller svært god så skal for eksempel rensekrav i medhold av regelverket gjennomføres. Vannforskriften opphever ikke annet regelverk, og formålet med vannforskriften og vårt øvrige regelverk er både å forbedre og å beskytte vannet.

Arbeidet må forholde seg til fristene i vannforskriften. For de oppdaterte planene som gjelder for årene 2022-2027, er hovedregelen at miljømål skal nås innen utgangen av 2027 (§ 8). Dersom naturforhold eller tekniske årsaker tilsier det kan måloppnåelse utsettes til utgangen av 2033 (§ 9). I særlige tilfeller der det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevenende å nå miljømålene, kan det fastsettes mindre strenge miljømål (§ 10). Selv om unntak i form av tidsutsettelse eller mindre strenge mål brukes, skal alle praktisk gjennomførbare tiltak treffes for å forhindre ytterligere forringelse av tilstanden i de aktuelle vannforekomstene, og alle unntak skal revurderes ved hver oppdatering av forvaltningsplanen.

Prioritering av tiltak i det videre arbeidet handler derfor primært om fordeling av tiltakene geografisk (hvor begynner vi) og over tid (hvor lang tid bruker vi til alle krav er innfridd) og når oppfyller vi miljømålene eller har sørget for beskyttelse. Sektorene har derfor en viktig rolle i å prioritere rekkefølgen av tiltakene og å ta stilling til måloppnåelse og eventuell tidsutsettelse. Dialogen i planarbeidet bidrar til samordning der flere sektorer påvirker. Nedenfor følger viktige huskereglene i det videre arbeidet.

- Prioritering handler om tid og rom og om å ta det viktigste først innenfor den enkelte sektors ansvarsområde, med sikte på en gradvis måloppnåelse i henhold til fristene. Hver sektor må

---

ta sin del av ansvaret, og prioritering handler derfor som hovedregel ikke om å sette tiltak i ulike sektorer opp imot hverandre. Tekniske og økonomiske begrensninger kan imidlertid føre til at det ikke alltid er mulig å ta det viktigste innen sektoren først.

- Grunnleggende tiltak skal som en hovedregel gjennomføres først og ikke «settes opp mot» supplerende tiltak i egen eller andre sektorer.
- Tiltak for å oppnå krav i regelverk er en prioritert oppgave for «alle» og skal som hovedregel ikke prioriteres bort
  - Første prioritet bør derfor være vannforekomster hvor tilstanden er moderat eller dårligere og/eller hvor det er viktige brukerinteresser som for eksempel drikkevann, badeplasser, fiskeinteresser eller lignende.
  - Andre prioritet bør være øvrige vannforekomster som er i god eller svært god tilstand, eller hvor det ikke er viktige brukerinteresser som er påvirket. Der tilstanden er god eller bedre skal også grunnleggende tiltak gjennomføres, men ikke supplerende tiltak med mindre disse er nødvendige for å beskytte vannforekomsten mot forringelse.
  - Vedtatte beskyttelseskrav til f.eks. drikkevannskilder er ikke gjenstand for diskusjon i det videre arbeidet.
- Hvis grunnleggende tiltak ikke er nok for å oppnå målene må supplerende tiltak utredes og iverksettes. Hvis gapet mellom dagens tilstand og miljømål er stort kan tiltaksgjennomføring innenfor lovverket og supplerende tiltak med fordel skje samtidig.
- Sektorene prioriterer og tar stilling til måloppnåelse og eventuell tidsutsettelse. Dialogen i planarbeidet bidrar til samordning der flere påvirker.

I det videre planarbeidet vil dessuten nasjonale føringer søke å klargjøre det regionale og lokale handlingsrommet.

Vannregion Glomma dekker store deler av Østlandet, 101 kommuner og ni fylker. Den omfatter hele Glommas nedbørsfelt, vassdrag som drenerer til Indre Oslofjord og utenforliggende fjordområder i Ytre Oslofjord og langs Østfoldkysten.

Vannregionmyndigheten for vannregion Glomma er Østfold fylkeskommune.

Vannregionmyndighetens viktigste oppgave er å

- Være plan og prosessleder
- Samordne utarbeidelsen av sektorovergrepene forvaltningsplaner
- Følge opp og sikre gode bidrag i planarbeidet fra vannområdene og ulike sektormyndigheter
- Legge til rette for medvirkning og informasjon i planprosessen
- Sørg for at kvalitetskrav og tidsfrister i henhold til vannforskriften overholdes

De øvrige fylkeskommunene har ansvar å følge opp arbeidet i eget fylke. De har rollen som planmyndighet i eget fylke og forvaltningsplanen skal vedtas i respektive fylkesting.

vann fra fjell til fjord